

Yayın Değerlendirme/Book Reviews

Sattarova, Liliya (Ed.) (2015). *Türk Dünyasının Kültürel Mirası ve Müzeler*, Bildiriler Kitabı. Bursa: Bursa Kültür A.Ş. Yay.

Cemile Kınacı*

2013 yılında Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Saraylar Başkanlığı işbirliğiyle Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY tarafından Türk Dünyası'nın Kültürel Mirası ve Müzeler Forumu 8-10 Kasım'da Bursa'da, 11-12 Kasım'da da İstanbul'da gerçekleştirilmiştir.

Forumun çalışmasına Azerbaycan Tarihi Millî Müzesi, Kırgızistan Devlet Tarih Müzesi, Kazakistan Millî Müzesi, Tacikistan Millî Müzesi, Türkmenistan Güzel Sanatlar Müzesi, Ulan-Bator'daki G. Zanabazar Güzel Sanatlar Müzesi, Moldova Gagavuzya'da bulunan Millî Gagavuz Kara Çoban Tarih ve Etnoğrafya Müzesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kırım'daki Bahçesaray Müzesi, RF Başkurdistan Cumhuriyeti Millî Edebiyat Müzesi, RF Tataristan Cumhuriyeti Millî Müzesi, Hakasya L. R. Kızlasov Millî Tarih Müzesi, Tuva Cumhuriyeti Aldan-Maadır Millî Müzesi, Yakutistan Devlet Birleşik Y. Yaroslavski Kuzey Halkları Tarihi ve Kültürü Müzesi, Büyük Petro Antropoloji ve Etnoğrafya Müzesi, Rusya Etnoğrafya Müzesi, Moskova'daki Doğu Devlet Müzesi yöneticileri ve temsilcileri katılmıştı.

Kurucu statüsüne sahip olan Birinci TÜRKSOY Müzecilik Forumunun katılımcıları çok yönlü temasların genişletilmesi, bilgi, tecrübe paylaşımı ve müze uzmanlarının değişimi, ortak faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, sergi düzenlenmesine katkı gibi konuları amaçlayacak olan TÜRKSOY Müzeleri Birliğinin oluşturulmasına dair bir de deklarasyon kabul etmişlerdi.

Forumda, Azerbaycan, Tuva, Hakasya, Rusya, Tataristan, Kırgızistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Gagavuzya, Kazakistan, Başkurdistan, Yakutistan, Kırım, Tacikistan gibi ülkelerden gelen müzeciler kendi bölgelerinin müzelerini tanıtmakla birlikte, Avrasya coğrafyasında alan müzelerinin geliştirilmesi hususunda karşılaşılan sorunlar, farklı ülkelerin müzecileri arasında iletişimin kuvvetlendirilmesi ve tecrübe paylaşımının arttırılması konuları üzerinde duran kapsamlı

* Dr. Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü – Ankara/Türkiye
kcmile@gazi.edu.tr

bildiriler sunmuşlardı. İşte Türk Dünyası'nın kültürel mirasına ve müzelerine ışık tutan bu forumun ürünü olan ve forumda sunulan Türk Dünyası müzeciliği bakımından birbirinden faydalı bildirilerin yer aldığı *Türk Dünyası'nın Kültürel Mirası ve Müzeler* adlı çalışma müzelerle ve tarihle iç içe olan Bursa'da 2015 yılının Ağustos ayında yayımlandı.

Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Tataristan Kültür Bakanlığı TÜRKSOY temsilcisi Liliya Sattarova ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür Sanat Danışmanı Ahmet Erdönmez tarafından yazılan takdim yazılarıyla başlayan *Türk Dünyası'nın Kültürel Mirası ve Müzeler* kitabında Türk Dünyası'nın müzeleriyle ilgili toplam on beş kapsamlı bildiri yer almakta.

Azerbaycan'dan gelen katılımcı Habibe Aliyeva "Azerbaycan'daki Müzelerin Bugünkü Durumu" adlı bildirisinde Azerbaycan'da bulunan kapalı ve açık hava müzeleriyle ilgili ayrıntılı bilgiler vermiş. Azerbaycan'daki müzelerin günümüzdeki durumları hakkında genel durumu ortaya koymuş ve Azerbaycan müzelerinin Azerbaycan'ın kültürel mirasının aynası olduğunu bildirisinde dile getirmiş.

Bir diğer bildiri Tuva Cumhuriyetini temsil eden Viktor S. Çigit'in Türk Dünyası kültürel mirası bakımından "Orta Asya'nın incisi olan Tuva Cumhuriyeti" hakkındaki bildirisidir. "Tuva Cumhuriyeti Orta Asya'nın İncisi" başlıklı bildiride çok zengin bir alana sahip olan Tuva Cumhuriyeti'ndeki kültürel miras ele alınmıştır. Bildiride verilen bilgilere göre, Tuva'da farklı devirlere ait eserlerin çeşitliliği insanları hayran bırakmaktadır. Geyik taşları, taş heykeller, İskit, Hun Sarmat ve Türki höyükleri, runik yazılı Orhun-Yenisey Yazıtı ve heykeller bu eserlerden bazılarıdır. Tuva Cumhuriyeti Ulusal Müzesi ise Tuva tarihi ve kültürel mirasının ana hazinesi durumundadır.

Kitapta, Hakasya'yı temsilen Andrey Gotlib'in "Hakasya L. R. Kızlasov Millî Tarih Müzesinde Taş Heykeller ve Estampajların Koleksiyonu" yer almaktadır. Bildiride verilen bilgilere göre, müzede bulunan bütün heykeller ve abideler Hakasya topraklarında erken Tunç Çağı'nda oluşan sanatın genel ve özgün şeklini bir araya getirmiştir. Burada sergilenen sanatsal ürünler Okunev arkeolojik kültürü ile (MÖ 18-13. yy) tarihlenmektedir. Müzede sergilenen tüm heykeller çok sembolü ve adeta resimli kutsal taş kitapları andırmaktadır.

Kazakistanlı katılımcı Darhan Mınbay'ın bildirisidir, "Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Müzesi" başlığını taşıyor. Bildiride Kazakistan tarihi ve kültürünü tanıtmada

bu müzenin işlevi üzerinde duruluyor. Bu müze, Çağdaş Sanat Müzesi, Tarih Müzesi, Altın Müzesi, Astana Tarihi Müzesi, Bağımsız Kazakistan Müzesi bölümlerinden oluşmaktadır.

Kitapta yer alan Rusya müzeleri ile ilgili bildirimler de oldukça ilgi çekici. Vladimir Dmitriyev'in bildirisi "Rusya Etnoğrafya Müzesindeki Türk Kültürü Koleksiyonunun Tarihi" başlığını taşıyor. Bildiride, Senpetersburg'da bulunan bu müzede Türk dili konuşan halklar ile ilgili zengin bir koleksiyon bulunduğu belirtiliyor. Bunlar arasında Azeriler, Altaylılar, Balkarlar, Başkurtlar, Gagavuzlar, Dolganlar, Dunganlar, Kazaklar, Karaylar, Karakalpaklar, Karaçaylar, Kırgızlar, Kırımçaklar, Kırım Tatarları, Kumıklar, Nogay Tatarları, Volga ve Ural Tatarları, Sibiry Tatarları, Tofalar, Tuvalılar, Türkler, Ahıskalılar, Türkmenler, Özbekler, Uygurlar, Hakaslar, Çuvaşlar, Çulımlar, Şorlar, Yakutlar yer alıyor.

Kitapta tanıtılan Rusya müzelerinden bir diğeri Devlet Doğu Müzesi. Maria Kullanda'nın "Devlet Doğu Müzesinde Türk Sanatı Koleksiyonu" başlıklı bildirisinde Orta Asya, Azerbaycan, Kırım ve Kuzey Asya'nın sanatsal kültürlerinin çeşitli derecelerde temsil edildiği müzenin Türk Dünyası'nın kültürel mirasının sergilendiği önemli müzelerden biri olduğu dile getiriliyor. Rusya müzeleri ile ilgili bildirimlerden bir diğeri Yuliya Kupina'nın "St. Petersburg Antropoloji ve Etnoğrafya Müzesi ve Türkoloji" başlıklı bildiri. Bildiride verilen bilgilere göre, bu müzede de Rusya'daki Türk halklarının zengin tarih ve kültür koleksiyonları yer almaktadır. Özellikle Türk halklarına ait millî kıyafetler ve takılar müzede ilgi çekici objeler arasındadır.

Svetlana İzmaylova'ya ait "Türk Dünyası Kültürü Bağlamında Tatar Halkının Mirasının Aktarımında Tataristan Cumhuriyeti Ulusal Müzesinin Misyonu", Anarkul İsrailiyeva'nın "Kırgızistan Cumhuriyeti Devlet Tarih Müzesi, Geçmiş ve Geleceği", Bilge Kanlı'nın "Kuzey Kıbrıs'ın Kültürel Mirası ve Müzeler", Ludmila Marin'in "Gagavuzya Müzeleri", Guldar Muratova'nın "Başkurdistan Müzeleri", Valeriy Naumenko'nun "Bahçesaray Müzesi-Kırım ve Komşu Bölgelerde Türk Dili Konuşan Halkların Tarih ve Kültürü Araştırma Merkezi", Abduvali Şaripov'un "Tajikistan Ulusal Müzesi-Eğitim ve İletişim Merkezi", Yegor Şişigin'in "Saha (Yakutia) Cumhuriyeti Müzelerinin Gelişimi ve Türksoy Üyelerinin Müzeler İşbirliği Hakkında" başlıklı bildirimleri de *Türk Dünyası'nın Kültürel Mirası ve Müzeler* kitabında yer alan ilgi çekici ve bilgilendirici bildirimler.

Türk Dünyası'nın Kültürel Mirası ve Müzeler kitabında son olarak müzeler şehri

Bursa'daki müzeler hakkında da bir bölüm yer almakta. Bu bölümde Bursa'da bulunan 19 müzeyle ilgili bilgiler verilmekte.

Türk Dünyası'nın Kültürel Mirası ve Müzeler kitabı, ortak kültüre sahip olan Türk halklarının kültürlerin saklandığı, korunduğu, sunulduğu ve sahip olunan kültürel mirasın aktarıldığı yerler olan müzeler aracılığıyla birbirini tanımalarına olanak sağlayan işlevsel bir yayın olmuştur. *Türk Dünyası'nın Kültürel Mirası ve Müzeler* kitabı şüphesiz müzecilik alanındaki çalışmalara önemli bir kaynak eserdir. Ayrıca çeşitli Türk yurtlarına gidip oralardaki müzelerde Türk Dünyası kültürel mirasını görme fırsatı olmayan meraklı okuyucular için de *Türk Dünyası'nın Kültürel Mirası ve Müzeler* kitabı oldukça faydalı bir eser olmuştur.